

Replik

Svar till Lars-Göran Johansson

Martin Gustafsson

Innan man angriper någon för att ge en "gravt missvisande, för att inte säga direkt felaktig" beskrivning av en filosofers ståndpunkter (Johansson 2022, s. 47), bör man se till att inte själv göra sig skyldig till denna synd i relation till den man ger sig på. Och jag förstår faktiskt inte hur Lars-Göran Johansson utifrån en läsning av min uppsats "Objekttänkande, reduktionism och filosofins uppgift" (Gustafsson 2021) kan komma till slutsatsen att "Gustafsson likställer ... objekttänkande med reduktionism" (Johansson 2022, s. 47). Inte heller begriper jag hur han kan påstå att jag tillskriver Quine en reduktionistisk uppfattning. Här är vad jag faktiskt skrev (tillagda kursiver):

Objekttänkaren tvingas ... välja mellan *fyra olika alternativ*. Hon kan *erkänna irreducibiliteten*, men till priset av en till synes hållningslös metafysisk frikostighet, där hon tillåter sig att befolka världen med en massa entiteter som är svåra att riktigt förstå sig på och som inte fyller någon klar funktion i en vetenskaplig verklighetsbeskrivning. Eller så kan hon ägna mycken möda åt att komma på avancerade teoretiska tekniker som i bästa fall övertygar henne själv och några av hennes kollegor om att en reduktion trots allt är möjlig. Eller så går hon in för en *eliminativistisk "error theory"*, kanske baserad på argumentet att även om reduktion inte är möjlig så är de irreducibla föremålen ifråga så "konstiga" ("queer") att de inte rimligtvis kan finnas. Eller så antar hon ett *pragmatiskt Quineskt förhållningssätt där det handlar om att konstruera lämpliga substitut som kan utföra "samma teoretiska arbete" som de entiteter som bekymrar oss* (ett förhållningssätt där distinktionen mellan reduktion och eliminering försvinner, som Quine själv påpekar). (Gustafsson 2021, s. 33)

Johansson struntar helt i detta centrala avsnitt, för att istället leverera en tämligen mästrande introduktion till några grundläggande idéer i Quines filosofi. Vi är förvisso oeniga på en del punkter, han och jag. Jo-

hansson tolkar Quines tes om ontologisk relativitet så att Quine skulle anse att den ontologiska frågan saknar substans. Detta gör många delar av Quines filosofi obegripliga, inte minst den avslutande delen av *Word and Object* ("Ontic Decision"). Faktum är att Quine markerade mycket tydligt att proxy-funktioner enligt honom inte gör ontologin meningslös. Poängen är istället att "den ontologiska frågan har mening bara i relation till en översättning av teorin till en bakgrundsteori i vilken vi använder referentiell kvantifiering" (Quine 1969, s. 64). Och vi kan inte lyfta oss själva i håret: vi kommer alltid att utgå från och anamma någon bakgrundsteori, med dess ontologiska åtaganden. Det stämmer alltså inte att Quine är enig med Wittgenstein om att "avvisa hela föreställningen om att det är filosofins uppgift att upptäcka de yttersta beståndsdelarna i verkligheten" (Johansson 2022, s. 52). (Sedan är det förstås en viktig fråga om Quines position verkligen fungerar, eller om han snarare försöker att både äta upp den ontologiska kakan och ha den kvar.)

Ett huvudtema i min uppsats var att objekt tänkandet är blint för vad jag kallade skillnader i "form", eller "kategoriala" skillnader, som primärt visar sig genom vad som meningsfullt låter sig sägas om det som hör till de olika kategorier vi undersöker. Jag föreslog också att just sådana skillnader har varit ett huvudtema i traditionell metafysik, och att objekt tänkarens idé om vad metafysik är därför rimmar illa med den traditionella. Om jag förstår Johansson rätt, är hans resonemang kring Quines idéer om identitet och satsens prioritet menade att visa att Quine inte alls är blind för sådana form- eller kategoridistinktioner. Detta är en svår fråga som jag inte kan reda ut här – själv menar jag att Quines extensionalism och den därmed förknippade kritiken av meningsbegreppet inte tillåter en klar förståelse av sådana form- eller kategoridistinktioner (vilket blir synligt i Quines explicita och fullt medvetna assimilering av kategorimisstag till falska påståenden).

Som jag tydligt sade i min uppsats, är flera av mina resonemang där tämligen svepande och suggestiva. Uppsatsen var skriven för ett minnesnummer till Sören Stenlund, med begränsat utrymme. Givetvis kräver en ordentlig diskussion av Quines tänkande betydligt mer plats än så, vilket jag givit den i flera andra uppsatser som Johansson av allt att döma inte har läst (Gustafsson 2006, 2014, 2017). Det vore också värt att säga något mer om de oenigheter som finns mellan mig och Johansson vad gäller Wittgenstein, men det får i så fall bli ämnet för en längre uppsats.

Litteratur

- Gustafsson, Martin. 2006. "Quine on Explication and Elimination". *Canadian Journal of Philosophy* 36, nr 1, s. 57–70.
- Gustafsson, Martin. 2014. "Quine's Conception of Explication – and Why It Isn't Carnap's". I *A Companion to W. V. O. Quine*, red. Gilbert Harman och Ernest LePore, s. 508–25. London: Blackwell.
- Gustafsson, Martin. 2017. "Quine on Translation and Logical Deviance". *The Monist* 100, nr 2, s. 228–48.
- Gustafsson, Martin. 2021. "Objektänkande, reduktionism och filosofins uppgift". *Filosofisk tidskrift* 42, nr 2, s. 27–36.
- Johansson, Lars-Göran. 2022. "Quine som objektänkare. Några kommentarer till Martin Gustafssons 'Objektänkande, reduktionism, och filosofins uppgift'". *Filosofisk tidskrift* 43, nr 2, s. 46–53.
- Quine, W. V. O. 1960. *Word and Object*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Quine, W. V. O. 1969. *Ontological Relativity and Other Essays*. New York: Columbia University Press.